

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. O nраво-verski vzgoji v ljudski šoli. — Marka Fabija Kvintiljana govorniški pouk. — Narodno šolstvo v Rusiji. — V zadevi „zveze slovenskih učiteljskih društev“. — Dopisi. — Razne stvari. — Listnica. — Natečaji. ;

O nраво-verski vzgoji v ljudski šoli.

Piše Ivan Fón.

(Dalje.)

Nagon k časti je bil in je še vzrok mnogo dobrih, pa tudi mnogo slabih djanj. To smo zgoraj dokazali iz zgodovine; o tem se pa tudi lahko prepričamo iz vsakdanjega življenja. Čudili se tedaj ne bomo, da pedagogi o vporabi nagona k časti pri odgoji niso edini. In to je popolnoma opravičeno, kajti čast v navadnem smislu je vedno nečist izvor za djanja. Mi se ne smemo na to ozirati, kako sodi svet, mi ne smemo po dobrem (v nրavnem smislu) zaradi tega hrepeneti, da bi bili pri drugih ljudeh v časti; naša vera in naša zdrava pamet nas uči, da moramo dobro zahtevati in po tistem hrepeneti zaradi njega samega. Človeka, ki je prečastihlepen, ki stori vse le zaradi časti, bomo ravno tako obsodili, kakor bomo tistega omilovali in obžalovali, kateri nima nobenega nagona k časti, kateremu je čut za čast neznan. Če govorimo o človeku brez čuta za čast, si mislimo vedno kako zaničljivo osebo brez nրavne vrednosti; o takem pravimo, da ni sposoben za dobre misli, za plemenita djanja.

Če celo reč nepristransko presodimo, moramo reči, da naravni čut za čast in sramoto sam na sebi ni nevaren. Odgojitelj mora celo vse storiti, da ta čut ohrani in izobrazí. On naj na to gleda, da bo odgojenec po hvali in časti pri spoštljivih ljudeh hrepenel in da se bo njih graje varoval. Vendar ne morem odgojitelje pred drugo napako dosti svariti, namreč da bi bila čast odgojencem najvišji cilj, prvi smoter, in da bi jim bila vsa sredstva in pota, kako do časti dospeti, enako dobra. Odgojitelj se bo moral ozirati pri raznih učencih na značaj, kajti, kakor smo že zgoraj omenili, je pri prvem nagon k časti jačji, pri drugem slabši, tretjemu je ta nagon more biti že popolnoma neznan. Pri prvem bo moral tedaj učitelj na sredstva misliti, kako bi ta nagon pomanjšal, pri drugem, kako bi ga povečal, pri tretjem, kako bi ga oživil. Pred vsem bo pa moral učitelj na to delovati, da bodo učenci prav zgodaj pravo vrednost vseh reči spoznali. Učenci naj spoznavajo, da je le to v resnici za nas častno, kar smo si z lastno zaslugo pridobili. Delovati bomo morali na dalje na to, da odgojenca tako daleč dovedemo, da se sam ceni; da vse malo ceni, kar si ni s svojo zaslugo pridobil, kakor n. pr. bogastvo, lepoto in druge slučajnosti, kajti to vse imajo mogoče tudi slabi ljudje. Dalje se naj učenec podučí, kako lahko se ljudje v svoji sodbi motijo in kako nestano-

vitno so v taisti. Če svoje odgojence v tem smislu vestno podučujemo, bodo tudi vse, kar je slučajno, lažje pogrešali. Kako se naj g. učitelji nagona k časti pri pohvalah in pri kaznih poslužujejo, to je vse po šolskih postavah določeno. Želeti bi le bilo, da bi odgojitelji v vseh okolščinah mirno, taktno, dosledno in nepristransko postopali, da bi nobena kazen ne bila napovedana od strasti, da bi pa tudi pri pohvalah in darilih nepristransko postopali. Kolikokrat se zgodi, da postanejo odgojenci največji sovražniki svojih učiteljev, tu in tam celo celega človeštva; žalibog da moramo priznavati, da odgojitelji v teh slučajih vsled svoje krivičnosti niso brez krivde. Želeti bi bilo, da bi se nikdar ne žalil odgojenčev čut za čast s preostrimi ali celo surovimi psovki in s kaznimi, ki učenca ne poboljšajo, marveč mu čut za čast odjemljejo.

Prav važen činitelj pri nravni vzgoji je tudi navada. Kaj je bistvo navade, s tem vprašanjem č. čitateljev ne bom mučil. In to tem manj, ker ne spada k naši nalogi. Zadostovalo pa bo, če povem, da se je že mnogo modroslovcev od Aristoteleja do najnovejših časov s tem vprašanjem bavilo in ukvarjalo — a nobenemu se ni posrečilo popolno pravilno definicijo pojma „navade“ podati. Mi definicijo o navadi tem lažje opustimo, ker je gotovo vsakemu g. čitateljev znano, kaj je navada, če ravno pojma definirati ne zna. Zadostovalo bo, če povem, da imamo ravno toliko navad, kolikor telesnih in duševnih funkcij. Pomen navade za duševno življenje spoznalo je tudi ljudstvo. Dokaz temu so premnogi pregovori, ki so zaklad ljudske modrosti. Pregovori: „Navada druga natura“, „navada vrača se rada“, „stara navada, železna srajca“, „stara navada, železna podkova“ (ali nemški: „Jung gewohnt, alt gethan“, „Uebung macht den Meister“ itd.), vsi ti pregovori pričajo, kako dobro že priprosti narod pomen navade pozna.

Pomen navade za duševno in telesno življenje nam nadalje tolmači, da se je že toliko modroslovcev s to stvarino bavilo. Tako na pr. Aristotelej (*περί μνήμης και ἀναμνήσεως*), Ciceron (*Tuscul. disp. II, § 35 — 41.*), Plutarch (*περί παιδων ἀγωγῆς c. IV.*), Bacon Verulamski (*sermones fideles*). Izvrsno pravi Locke v delu „Nekoliko mislij o vzgoji“: „Navada je najzvestejša in najboljša voditeljica pri vzgoji in zatorej posebnega pomena. Kajti od dobrih nauk in previdnih naredeb ne smemo mnogo pričakovati, če niso vsled vaje navada postale“. In Rousseau (*Rusó*) pravi: „Odgoja ni drugega nič, kakor navadba“. Visoko ulogo, katero navada pri vzgoji igra, ocenijo izvrsno tudi Resewitz, Niemeyer in Curtman. Zadnji pravi: „Navada ima skoraj vedno večjo moč, kakor razum, in za največ vspehov pri odgoji se imajo odgojitelji navadi zahvaliti. Kajti moč razuma se razprostira navadno le na eden posamezen čin, moč navade pa se razprostira večkrat na celo življenje. Če tedaj vse to premislimo, se ne bomo čudili, če pravi modrijan, seveda malo Darwinistično: „Der Mensch ist ein Gewohnheitsthier“.

Mi smo že gorej omenili, da je človek v mladosti posebno sposoben razne vtise sprejemati, razven tega ima pa tudi velik nagon k delovanju in sicer k telesnemu in duševnemu. Otrok se vedno pregiba, vedno okoli leta, se igra, z eno besedo, živ je kakor „živo srebro“. Deluje pa tako dolgo, da ga zaspanec ne premaga. In tudi v predočbovanju otrok ni manj živ. Le poslušaj ga, vedno govori, če ne s tovaršem, sam s seboj, in sicer so tu in tam njegove misli

brez vsake notranje zveze. Če pride otrok potem v šolo, ga moramo pred vsem mirno sedeti in paziti privaditi. Kajti človek ne more ob enem telesno in duševno intenzivno delovati. Fechner pravi: „Živa moč (sila), ki se rabi, če drva cepimo, in živa moč, ki se rabi pri mišljenju, se ne daste samo kvantitativno primerjati, ampak daste se tudi ena za drugo zamenjati.“ Kakor smo že zgoraj videli, zgubi otrok pri igranju, letanju svojo silo in ta sila ali moč se mora, kakor hitro otrok v šolo vstopi, vporabiti, da pazi. Otrok se ima privaditi pasivnemu biti, da vporabi, kedar se zahteva, svojo moč za aktivno delovanje.

Mladeneč se mora privaditi, da ne zapravlja svojih močij za nedosegljive ideale, on se mora privaditi z odnošaji, kakoršni so, računati, on mora svet spoznati, da ne bo svojih močij za kake utopije zapravljjal. Mladeneč se mora privaditi svoj cilj z vso odločnostjo zasledovati, on mora pri sklepu ostati in ne sme prej jenjati, da pride do zaželjenega vspeha. On se naj privadi, svoje moči koncentrovati na delovanje, ki njegovi nadarjenosti in odnošajem, v katerih živi, najbolj ugaja. Če se je mladenec vsemu temu privadil, ne bo nikdar svojega predočbališča preveč zožil, ali preveč razširil in da tega ne stori, ima tudi odgoja paziti, kajti prevelika zožba ali razširjatev predočbališča je plodonosnemu delovanju na vsak način sovražna. Po navadi se tedaj, kakor smo videli, sila štedi.

Dalje se po navadi sila jači in sicer ne samo v telesnem, ampak tudi v duševnem obziru. Desnica je navadno močnejša od leve. Zakaj? Ker ž njo veliko več delamo, ker jo veliko bolj vadimo in urimo. Ravno tako vpliva tudi navada na intelektualno življenje. Le pogledjmo si uradnika, ki ima vedno z računjenjem opraviti, kako točno in hitro računi, če je okolu njega še toliko ovir. Pa tudi na voljo ima navada velik vpliv in to je, kar nas tukaj zanima, kajti od volje je odvisen značaj.

Pri otrocih ima disciplina le zarad tega toliko opraviti, ker se pri njih naravna vstrajnost volje ne nahaja. In to vstrajnost volje tudi lahko imenujemo spomin ali pomnež volje. Vstrajnost volje je nenavadno važna pri sklepih in pri vtrditvi značajev, in kaj je vstrajnost volje drugega, kakor v istem slučaju isto hoteti. Volja véde predočbovanje v nek tir in iz tega rezultira potem vse djanje in nehanje. Čem česče ima pa človek priložnost kako djanje dovršiti, tem manj ovir ima volja prestatí, da spravi predočbovanje v zaželen tir, kajti volja se je vsled mnogoterega djanja ojačila. Po navadi se lahko doseže, da se spravi mišljenje in hotenje vedno v eden in isti tir. Nravni čuti se posebno ojačijo, če npravna djanja ponavljamo, in jih če dobro na vse strani opazujemo.

(Dalje sledi.)

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Poglavje 12.

Ali je možno, da bi se v taistem času mladina v več predmetih poučevala?

Navadno se poprašuje, ali je mogoče, tudi ako je pouk v tem neizogibno potreben, vse to v ta istem času predavati in se vsega učiti? Nekateri namreč

to zanikujejo, ker se duh zmede in s tolikimi različnimi predmeti utruji, katerim niti duševna niti telesna moč niti čas sam ne zadostuje, in če tudi krepka doba ponajveč to pretrpi, se vendar deška leta ne smejo preobložiti.

Pa oni ne izprevidijo zadosti, koliko moč da ima prirodnost človeškega duha; ta je tako neumorna in hitra in tako na vse strani, da ta izraz rabim, gleda, da se samo z eno stvarjo niti pečati ne more, ampak da svojo moč ne samo tistega dne, ampak v ta istem trenutku na več stvari napenja. Ali ne pazijo citaređi ob jednom na spomin, zvenenje glasa in na različne glasovne spremembe, dočim med tem z desno druge strune prebirajo, z levo druge nategujejo, krčijo, brniti pustijo, še noga ni brezdelna, ter se drži gotove časovno mere; in vse to ob jednom? Kaj? Če smo iznenadoma prisiljeni prednašati, ali ne govorimo drugo, naprej premišljujemo drugo, dočim se ravno tako našestje mislij, izbor besedij, sčstava, telesno kretanje, izgovarjanje, sprememba obraza in gibanje zahteva? Če pa se tako rekoč pri enem poskusu različne stvari ob jednom prikažejo, zakaj ne bi ure na več skrbi razdelili? Posebno ker sprememba sama duh krepča in vedri, nasproti pa je včasih precej težko pri samo enem delu stanovitno ostati. Toraj si od pisanja s čitanjem odpočijemo, mržnja do čitanja samega pa se odpravi z spremembo. Naj še toliko dovršimo, vendar smo nekako krepki za novo delo. Kdo se ne bi otôpil, ako bi ves dan enega učitelja v katerem predmetu koli poslušal? V spremembi se bode oddahnil, kakor pri jedilih, s katerih različnostjo se želodec krepča in mu se do mnogovrstnih manj gnjusi. Ali pa mi naj ti drugo metodo učenja povedó. Se li naj celo jezikoslovcu udamo, potem le geometru, med tem pa naj se za to ne brigajmo, česar smo se naučili? Ali naj potem na glasbo preidemo, in prejšnje naj se pogubi? In ni li treba, kedar se z latinsko literaturo pečamo, na grško ozirati se? In naj se li, da enkrat končam, samo s poslednjim pečamo? Zakaj ne svetujemo taisto poljedelcem, da naj ob jednom polja, vinogradov, oljkinih in sadonosnih vrtov obdelujejo? da naj ne oskrbujejo travnikov, čred, vrtov, ulnjakov in ptic? Zakaj porabimo sami vsaki dan nekaj časa pri sodnji, nekaj v prid prijateljev, nekaj za domače opravke, nekaj v postrežbo telesa in nekaj za kratkočasenje. Eno izmed teh bi nas, če ne bi prenehali, utrudilo. Toliko laže je opravljati več stvari, nego opravljati jih dolgo.

Tega se celo ni treba bati, da bi dečki trud učenja težje prenašali, kajti nobena starost se manj ne utruji. Morda se zna kdo temu čuditi, pa s poskušnjo se bode prepričal. Kajti duh je, dokler še ni odrevenel, precej ukazeljen. To je tudi iz tega razvidno, da otroci v dveh letih, kedar vže znajo besede pravilno tvoriti, skoraj vse govorijo, akoravno jih nihče ne sili; a koliko let se pa stoprav pripeljanim robom latinski jezik ustavlja! Bolje bi sprevidel, ako začneš odraslega v jeziku poučevati, da se oni, ki so se v svoji stroki izvrstno izurili, ne imenujejo brez vzroka *παιδομαθητς*.¹⁾ In dečki prenašajo trud laže kakor mladenči. Kakor namreč otroških teles niti padanja, ki je tolikrat na tla telebi, niti ono plazenje po rokah in nogah niti kmalu na to neprestano igranje in ves dan trajajoče tekauje posebno ne utruji, ker niso težka in jih lastna teža ne teži, ravno tako se tudi po mojem mnenju njihov duh, ker se manj vkvarja, in se ne peča iz lastnega nagiba z učenjem, ampak se li izoli-

¹⁾ *παιδομαθητς* je oni, ki se je kot otrok, tedaj vže v prvih letih učil.

kati da, ne utruji jednako. Vrh tega sledijo vsled druge prednosti teh let, namreč da se lahko učijo, učitelje rekel bi bolj naravno in se ne ozirajo na to, kar so vže dovršili. Tudi še ne znajo presoјati truda. Dalje, kakor me večletna izkušnja uči, trudapolno delo duha manj potare nego premišljevanje.

Pa v nobeni drugi dobi ne bo več časa za te vaje kakor v deški, v kateri ves napredek v poslušanju obstoji. Kedar bo začel pisateljevati, kedar bo sam kaj izdelal in sčstavlil, tedaj ne bo ali časa imel ali mu se ne bode ljubilo tega učenja pričeti. Ker se tedaj jezikoslovec ne more in ne sme ves dan ž njim pečati, da se učenec ne naveliča, za katere predmete hočemo raje ostali čas porabiti? Pa jaz ne želim, da bi učenec za te predmete vso dušno moč porabil; njemu ni treba po taktu peti ali petja z glasbo spremljati, tudi naj se ne spušča v geometrične malenkosti; jaz ne vzgajam komedjaša v prednašanju, niti plesalec v telesnem kretanju; in vendar bi, če bi vse to zahteval, čas zadostoval. Kajti doba učenja je dolga in jaz ne govorim o slabo nadarjenih. Naposled zakaj pa se je v teh predmetih, katerih se mora prihodni govornik po mojem mnenju učiti, Platon odlikoval, ki je nezadovoljen z onimi Pitagorejcev, zaradi katerih se je bil v Italijo peljal, tudi duhovnike v Egiptu obiskal in njihove tajnosti vzpoznal?

Mi rabimo izgovor težavnosti kot brambo lenobe. Mi nismo namreč vneti za delo; mi se ne poganjamo za zgovornost, ker je najčastnejša in lepša umetnost, ampak mi se v njej urimo, v kupljivo porabo in grdo dobičkarstvo. Naj le mnogi brez tega pouka na foru govorijo in si denarja pridobijo, pa trgovec z mazanim blagom je bolj bogat in glasnik si se svojim glasom več zasluži. Tudi takega čitatelja ne bi hotel imeti, ki bode računal, kaj mu trud učenja prinaša. Kdor si je pa z neko izberno duhovitostjo prav pojem zgovornosti vstvaril in kdor si bo ono kraljico sveta, kakor znamenit tragični pesnik¹⁾ pravi, namreč zgovornost predočil in njen prid ne v plačilu za zastopanje pred sodiščem, ampak oni večni in nobenemu slučaju podvrženi v svojem duhu, v opazovanju in znanosti iskal, se bo lahko prepričal, da bi čas, kateri se potrat pri predstavah v gledališču, na Martovem polju, pri igranju s kocko, naposled pri praznem pogovarjanju, da spanja in dolgotrajnih poјedin ne omenim bolje za geometrijo in glasbo porabil, koliko več bi pa odtodi veselja imel, nego iz onih malo duhovitih zabav. Kajti previdnost je ljudem v dar podelila, da je blage stvari bolj veselijo. Pa to prijetno opazovanje me je predaleč zapeljalo. Toliko tedaj o predmetih, v katerih se ima deček poučevati, preje nego večje stvari razume; sledeča knjiga bo skoraj iz nova se pričela in k retorjevemu poslu prestopila.

(Dalje sledi.)

Narodno šolstvo v Rusiji.

II.

Zemske šole. Zemskih šol je bilo v Rusiji leta 1886 24 209 (805 dvojn 23.404 ednorazrednih) s 1,466.913 uč. (1,152.516 dečkov in 314.397 deklic).

¹⁾ Evripid, Hekabo v. 816 πειθὲ δὲ τῆν τύραννον ἀνδρόποισι μόνην. Jednako imenuje Pakuvij v Hermijoni govor rekoč: O flexamina atque omnia regina rerum oratio. (Pr. Cic. de or. II.)

Ena šola pride na 4.130 duš, eden učenec na 68 stanovalcev. Potrošilo se je: 12,764.496 rub. koje svoto so vplačali: ministerstvo narodne prosvete, zemstva, mesta in občine. —

Z ukazom od 19. februvarija 1861 bilo je v Rusiji odpravljeno robstvo, nastopila je ta država novi pot razvoja in napredka. Narodno (nižje) šolstvo bilo je zelo zapuščeno. V mestih so bile šole ministerstva narodne prosvete, na deželi pa samo cerkovne in šole gramotnosti. Narod ni bil naklonjen učenju, ker v svojem robstvu ni čutil skoro nikake potrebe za znanje. Leta 1861. dobilo je ljudstvo svobodo, postavljeno je bilo na lastne noge. Pokazala je nužda (sila) prisvojiti si potrebna znanja za samostojno življenje. Narod od tega časa sam svoj gospodar spoznava vedno bolj veliko važnost učenja za vspešni razvoj svojega blagostanja. Preteklo pa je še nekaj časa, predno se je popolno zavedel dane mu svobode. Praviteljstvo ni hotelo narodu kar od začetka, predno je sam jasno spoznal njih potrebo, mu šole vsilovati bojé se, da bi s tem probudilo v njem protivnost do šole. Vidni razvoj zemskih šol datira še le od leta 1872. ker v tem letu prišlo je nižje šolstvo v oblast zemstev; torej je više povedeno število šol delo 15 let. Toda to število šol v razmeri s 100milijonim, narodom še dolgo ni zadostno, in državi in občestvu še v tem oziru preostaja mnogo dela in truda, mnogo vstrajnosti in žrtev, predno bode Rusija dovela svoje šolstvo do povoljnega stanja. Pa pogledimo si sedaj поближе zemske šole!

Kar se tiče ustrojstva šolskih poslopij ni vse povoljno. Vsa poslopja namreč ne odgovarjajo dovolj svojemu vzvišenemu namenu, vendar pa se tudi v tem oziru prikazuje vsako leto vidni napredek k boljšemu. Leta 1886. bilo je 17.439 šol v lastnih, a 6421 v najetih hišah. Kakor smo vže v začetku omenili, so zemske šole v ogromnej večini enorazrednice. V Rusiji držé se principa malih a gostih šol, da je otroci zamorejo lažje in bolj redno obiskovati. Ruski narod živi le v vaseh in te so vsled redkega naselenja precej oddaljene druga od druge, tako da pripada le malo število pribivalcev v področje ene šole. — Na eno zemsko šolo pride 40 do 100 učencev. Sprejemajo se otroci z 8 letom in starejši. Učni tečaj traja 3—4 leta, podučuje pa se v 3. ali 4. oddelkih. Šolsko obiskovanje ni obvezno; s tem se torej objasni fakt, da obiskuje 5krat menj deklic nego dečkov šolo; razširjeno je med ljudstvom namreč mnenje, da deklicam znanja ni taka treba. Pri sprejemu se je toraj učitelju tudi bolj ozirati na dečke, če je včasih prisiljen mnogim, ki želé vstopiti v zemsko šolo, radi pomanjkanja prostora, sprejem odreči. Šolsko leto traja okolo 7 mesecev (po zimi). Učni predmeti so sledeči: —

1. Veronauk (zakon božji); sem spadajo: molitve, katekizem, sveto pismo stare in nove zaveze, zgodovina pravoslavne cerkve, tolmačenje obredov in praznikov. Temu predmetu se v Rusiji posvečava največ truda; najbolj skrbno se pečajo z religiozno odgojo otrok.

2. Čitanje rusko (graždansko pismo) in slavjansko (cerkovno pismo). Temu predmetu se pridava za veronaukom največa važnost, kajti če se učenec ne nauči popolno čitati, tudi ne bo sposoben za daljno samo izobrazbo po knjigah.

3. Jezik ruski in slavjanski (cerkovni). Iz ruskega jezika se dajo učencem samo najbolj potrebna pravila, vaje v pravopisju in spisju. Slavjanska

slovnica se v narodnih šolah ne predava. Pri čitanju se objasnjuje neznane besede in bolj težko razumljivi stavki. Cilj tega poduka je, da se učenci priučé razumno čitati cerkvene knjige, da so v stanu prečitano povedati v ruskem jeziku. Slavjanskemu čitanju pripisujejo veliko važnost, kot sredstvu za religiozno vzgojo, kajti kdor hoče čitati z razumom evangelje, psaltir itd., ter se direktno vdeležiti zlužbe božje, ta mora dobro razumeti cerkovni jezik.

4. Računstvo: ustno računanje, 4 glavne operacije s prostimi in naimenovanimi števili, z drobei. Iz opazek inspektorjev je razvidno, da učenci v tem predmetu pokazujó najboljšé vspehe. Drugi realistični predmeti se ne predavajo samostojno, a poleg čitanja na podlagi čitanke. —

5. Risanje. 6. Telovadba in rokodelje (ne še v vseh šolah.) 7. Petje posebno cerkovno. Pri šolah se sestavljajo pevski zbori iz učencev in odraslih, koji pojejo po nedeljah in praznikih v cerkvah. Cerkovno-slavjansko petje je v Rusiji na visokej stopnji razvitka. Tujei so navadno presenečeni začuyši prvokrat to petje in ne morejo prehvaliti prekrasnih, veličanstvenih staro-slavjanskih napjevov. V pravoslavnih cerkvah ni orgelj, poje se tedaj brez vsake muzikalične sprembe. (Konec sledi.)

V zadevi „zveze slovenskih učiteljskih društev“

Zastran „zveze slov. uč. društev“ odpisalo je sl. „Tominsko uč. društvo“ také-le:

Št. 9. Slavnemu učiteljskemu društvu v Celju.

Dá! Konstatovati se dá, da je slovensko učiteljstvo v svojej večini enega duha, ene misli: — „Združimo se!“

Pri nas na Goriškem niso le posamezniki vže pogostoma izražali te želje, marveč tudi zastopniki goriškega, sežanskega in tominskega društva so se na svojem shodu v Gorici, 24. dne novembra 1887 izrekli za to, naj bi se vse slovensko učiteljstvo zedinilo v skupno društvo.

Toraj javlja podpisano učiteljsko društvo — na Vaše preprijazno vabilo in vprašanje — **da pristopi kot ud k zavezi slovenskih učiteljskih društev.**

V Tominu, 24. dne februvarija 1888.

Tominsko učiteljsko društvo:

Predsednik: Ivan Krajnik, m/p. Tajnik: Andr. Vertovec m/p.

* * *

Slavno društvo „Narodna šola“ v Ljubljani se je tudi povabilo, da izvoli prijaviti svoj pristop k nameravanej nam „zavezi“.

* * *

Cenjen sotrudnik je članu osnovalnega odbora za našo „zvezo“ prijazno naznanil, da se je za ves Logaški okraj vže osnovalo učiteljsko društvo ter da bode koj po konstituiranju pristopilo našej zvezi.

* * *

Isto také je prej imenovanemu odboru došlo po prijateljskej roki vesela vest, da cenjeni sotrudniki Postojinskega šolskega okraja tudi snujejo svoje društvo ter so povsem navdušeni za naše podjetje. — Dal Bog, da bi se tudi drugod vzdramili kolege naši!

* * *

Dalje je osnovalni odbor „zveze“ dobil še nastopni pismi, v katerih javite zopet dve učiteljski društvi svoj pristop k „zvezi“:

Slavni osnovalni odbor „zaveze slov. učit. društev!“

Podpisani je pooblaščen javiti ukrep večerajšnje odborove seje iz dne 26. febr. v Borštu, da naše „slov. učit. društvo za Koprski okraj“ radostno pristopi k „zavezi slov. učit. društev“.

Mi, primorski učitelji, smo vže davno mislili na jednako zavezo. Ne moremo torej drugače nego, da zakličemo začetnikom: Slava! Bog pomози srečno dovršiti pričeto delo.....!

K. Bogatec m/p.,
predsednik slov. učit. društva za Kopr. okraj.

Ricmanje, 27. febr. 1888.

* * *

Št. 6. Slavni odbor celjskega učiteljskega društva!

Podpisano učit. društvo je v svoji mesečni seji l. t. m. enoglasno sklenilo, da pristopi k „zavezi“ slovenskih učiteljev; kajti mi smo prepričani, da za nas slovenske učitelje je nujno potrebno združiti se v eno celoto ali zavezo, da bi z vspehom delovali za povzdigo našega narodnega šolstva, in da bi, kakor jeden jezik, ovladal tudi jeden duh naše narodno šolstvo.

To Vam naznanjam upajoč, da kmalu vsa naša učit. društva svoj pristop k „zavezi“ naglasé.

V Ljutomeru, dne 5. marca 1888.

Ivan Kryl m/p., načelnik.

Dopisi.

Primorje, 19. marejca. (Misli o Liechtenstein-ovem šolskem zakonu.) Sedaj ko vzbuja predlog kneza Liechtenstein-a za uveljavljenje „verske šole“ občeno zanimanje, ko se vže najobskurnejši zakotni lističi bavijo s tem za našo ljudsko šolo toli pomembnim vprašanjem, sedaj, menim je čas in dolžnost, da izjavljamo tudi mi slov. učitelji svoje menjenje o tem zakonskem načrtu, ki žuga — v petih letih vže drugič — pretresti in preosnovati temelje našega ljudskega šolstva. Sicer ste Vi, g. urednik vže v zadnjem listu jasno, odločno in možato izrazili o Liechtenstein-ovem predlogu nazore svoje in, lahko rečemo, ogromne večine slovenskega učiteljstva, vendar menim, da more našemu idealu: časti in vględu našega učiteljskega stanu in ž njim tesno združeni blagovspešnosti našega ljudskega šolstva le koristiti, ako ta načrt še natančneje razmotrujemo; tembolj, ker se ž njim sega v vitalne odnošaje našega učiteljskega stanu, ter bi bilo od nas več kot nemarno, ako bi k temu molčali. Skrb za samega sebe ni nikedar izlišna nikedar prezgodna.

Iz Liechtenstein-ovega predloga moremo posneti šest glavnih toček; on namerava namreč: 1. spremeniti sedanjo interkonfesijonelno šolo v versko šolo; 2. skrajšati učno snov in zmanjšati število učnih predmetov; 3. znižati osemletno šolsko dolžnost na šest let; 4. zveksati veljavo zasebnih šol; 5. omejiti dosedanjo občeno dolžnost šolskega obiskovanja in 6. prepustiti vse ostale potrebne določbe deželnemu zakonodavstvu.

Oglejmo si podrobneje te glavne točke! Verski značaj (v ožem smislu) naše ljudske šole pogrešajo nekateri krogi vže davno, recimo: dvajset let, odkar

so znane interkonfesijonelne postave (iz leta 1868.) omejile oblast cerkve na jedini veronauk in verske vaje v ljudskejši šoli. A za vladanja sedaj razpadle „ustavoverne“ stranke ni bilo misliti v tem zmislu na kak zboljšek. Kakor hitro je pa prišla konservativno-klerikalna stranka s pomočjo slovanskih narodov v državnem zboru do večine, postajale so zahteve po verskejši šoli dan na dan glasnejše in iz njih se je pred petimi leti rodila šolska novela. Ta pa je bila le nekaka avantgarda, glavni voj je sedanji Liechtenstein-ov predlog. Po njegovih določbah ima stopiti na mesto „npravno-verske“ vzgoje v ljudskejši šoli vzgoja „po naukih vere“. To bi bil nekak superlativ, ki bi pa na stvari ubogo malo izpremenil, da nima predlog drugih rezkejših določeb, in te so: „Zajedno pa ima cerkev zbog vzgojilne naloge šole sonadzorstvo nad vso šolo. Osebstvo za vodstvo in nadzorstvo ljudskih šol in učiteljskih izobraževališč in učni črteži se morajo takó vravnati, da more cerkev svojo sonadzorstveno nalogo vspešno zvrševati.“ — Te določbe so napisane v takem slogu, da bi bilo za sedaj težavno o njih podrobneje govoriti. Z jedne strani je še veliko vprašanje, ali se sploh kedaj uveljavijo, z druge strani so pa takó v obče sestavljeni, da preostaja zvrševalni oblasti še zmeraj dovolj sredstev za zmanjšanje njihove moči. — Ako pa mislijo gospodje Liechtenstein-ovej potisniti s tem našo ljudsko šolo v vezi bivšega konkordata ter nam učiteljem zopet postaviti na vrat jarem takratne zavisnosti, potem moramo mi ljudski učitelji **zoper take namere slovesno protestovati**. Mi slov. učitelji smo verni sinovi slov. naroda. Kot taki priznavamo vero za prvi biser naroda našega. Mi hočemo, da se naša mladina vzgojuje po verskih načelih, da ima torej duhovščina merodajen vpliv na ljudsko šolstvo, a to le v takejši meri, da ne trpi vglad in čast našega učiteljskega stanu. Učitelj in duhovnik naj delujeta v šoli skupno in harmonično, drug drugega naj podpirata, bodeta naj torej enakoveljavna, enakopravna! Kakor hitro se to raynotejšje moti, bodi si na katerokoli stran, mora šola trpeti. Pa tudi če bi tega ne bilo, pomisliti je, da so odnošaji denašnjega časa drugačni nego so bili pred 30 leti. Primerjajmo le vzobrazbo sedanjega učiteljstva z nekdanjim, njegovo pripoznano važno stališče v človeškejši družbi, v slov. inteligenciji! — Pomanjkanje učiteljev se vže zopet oglašá. Glavni vzrok je prepričla plača. Sedaj naj bi prišla še ta hlapčevska zavisnost! Koga naj potem še mika posvetiti se učiteljskemu stanu?!

Državni šolski zakon iz leta 1869., kakor tudi šolska novela določujeta dolžnost hoje v šolo na osem let. Vže prvi zakon je dopuščal gledé te dolžnosti nekatere olajšave. Tako vidimo, da je deželno zakonodavstvo v Istri, na Goriškem in na Kranjskem (z nekaterimi izjemami) skrčilo to dolžnost na šest let. Šolska novela pa je v tem pogledu še mnogo popustljivejša. Vidi se torej, da se je državno zakonodavstvo dovolj oziralo na posebne odnošaje in potrebe posamnih kronovin, okrajev, občin itd. Čemu torej s postavnimi določbami krajšati čas hoje v šolo in tako zavirati vzobrazbo mladine tam, kder ni potreba, kakor namerava Liechtenstein-ov predlog?!

Po tem predlogu bi nadalje izpadli nič manj nego štirje učni predmeti: geometrijsko oblikoslovje, risanje, ženska ročna dela in telovadba. Ako bi odpadlo še petje, zahteval bi na to stran ta novi šolski zakon to, kar je terjala vže „politična šolska ustava iz leta 1805., torej za 83 let korak nazaj! — Da ne more noben šolski prijatelj — in še manj mi učitelji — odobravati tega nazadovanja, ni mi menda treba posebe praviti. Ravno tako se mi zdi odveč govoriti tú o veliki važnosti izpuščenih predmetov za zahteve in potrebe sedanjega časa, posebno še risanja in ženskih ročnih del. Sedaj ko se v drugih državah, v katerih se ljudsko šolstvo še primerjati ne dá z našim avstrijskim, kakor n. pr. v Italiji, toliko žrtvuje za risanje in ročna dela, sedaj naj naša mladina o tem kar nič več ne ve! Ali ni to prava ironija!! — Da hoče ta zakonski načrt tudi štirim realističnim predmetom: zemljepis, zgodovini, prirodopisu in naravoslovju učno snov skrčiti, sledi vže iz tega, da jim ne dovo-

ljube več posebnih učnih ur, ampak je prišteva k branju. Pri tem se je pa osnovelem vrnila neka pomota, ki ne kaže, da bi bili posebni strokovnjaki v osnovelem zakonskih načrtov. Oni terjajo namreč „najznamenitejše“ iz teh predmetov. Prav to je zahteval tudi šolski zakon iz leta 1869. Po šolski noveli je pa iz teh predmetov učiti „najdoucejše in najznamenitejše“. Najdoucejše pa je to, kar je lahko umevno celo duševno manj nadarjenim otrokom. Po šolski noveli se mora torej učitelj pri pouku iz zemljepisa, zgodovine, prirodopisa in naravoslovja ozirati na doumljivost umstveno šibkejih otrok, po Liechtenstein-ovem predlogu bi mu tega ne bilo treba. Liechtenstein zahteva torej več nego šolska novela; njemu je najmanjša mera, kar je noveli normalna mera. Po vseh ostalih določbah se pa mora sklepati, da Liechtensteinovci sami tega niso nameravali. Prav tako nejasen ali morda nepotreben je dostavek: „sé stariši in namestu starišev“ v § 1.

Zastran zasebnih šol določuje načrt sledeče: „One so javnim ljudskim šolam popolnoma vzporediti in zato javne ljudske šole lahko nadomeščajo ali njih mesto zavzemajo, da le spolnujejo, kar terjajo postave gledé javnih ljudskih šol.“ Ta določba je zasebnim šolam jako vgodna; ona jim priznava pravico javnosti, katere morajo sedaj po § 72. šol. zak. iz l. 1869. še posebe prositi naučnega ministra, če tudi „spolnujejo, kar terjajo postave gledé javnih ljudskih šol.“ In minister jim vzlic temu to pravico lahko odreče. Poleg tega se mi pa še vidi, da Liechtenstein-ov predlog ne jemlje te svoje določbe: „da le spolnujejo, kar terjajo postave gledé javnih ljudskih šol“ prav tako natančno. § 8. namreč slóve: „Učiteljsko službo na ljudskih šolah in izobraževaliških more dobiti enakomerno vsak avstrijski državljan, ki pri službah na javnih šolah vrhu tega dokaže še pedagogično učiteljsko sposobnost po obstoječih zakonitih določbah“ Iz tega se da sklepati, da mu za učiteljsko službo na zasebnih šolah ni treba te „učiteljske sposobnosti“ in zgorenje besede („da le spolnujejo, kar terjajo postave gledé javnih ljudskih šol“) ne zadevajo vsposobljenosti učiteljskega osebjja na zasebnih šolah. To pa drž. zakon iz leta 1869. odločno zahteva, tudi za take zasebne šole, ki nimajo pravice javnosti. Liechtenstein-ov predlog kaže torej posebno sklonost zasebnemu šolstvu. — Veliko vprašanje pa je še, ali morejo zasebne šole nadomestovati javne. V tem pogledu se menjenja še jako križajo. Tako n. pr. je bila kongresu francoskih učiteljev, ki so v pret. septembru zborovali v Parizu, predložena cela vrsta predlogov „za enakopravnost zasebnih šol z javnimi — predlogoy opirajočih se na načelno menjenje, da „je prosti (zasebni) pouk prištevati k najvzvišenim pojavom umstvene in npravne moči narodove, ter je države dolžnost ne le braniti mu zakonito nezavisnost, temveč zagotoviti njega pravilen razvitek in napredek“:*) A kako strankarske namene so gojili ti zagovorniki zasebne šole, vidi se iz tega, da so iz nje vže a priori izključili versko šolo. Sicer pa niso dospeli ti predlogi in pleno ni do glasovanja niti razgovora in iz neke poznejše okrožnice naučnega ministra (francoskega) je razvideti, da bi bili nalleteli na velika nasprotstva. — V državah pa, v katerih je zasebno šolstvo bolj razvito nego javno, kakor n. pr. v Italiji, najdemo najhujše sovražnike zasebnega pouka. — Vsekako je pa uvaževati v zasebnem šolstvu neka nedostatnost, katere se vzdržujejo več ali mánj iz šolnine lastnih šolskih otrok. Take zasebne šole so prave gojilnice vsakovrstnih obzirnosti. Gorée in vesten učitelj je v taki šoli ptica s pristrizenimi perutimi, žrtva na Prokrustovej postelji. Ne lastno pričanje in lastna izkušnja, ne pedagogiška načela in metodiška pravila, ne učni črteži, vse to nič: število šolnino plačujočih šolskih otrok je tú ultima ratio; po njej se mora ravnati vse dejanje in nehanje učiteljevo. O nevspehih takih zasebnih šol nečem tukaj govoriti, če tudi mi bi k temu ne manjkalo dejanskih dokazov.

*) Iz sporočila Gréard-a, podrektorja pariške akademije l. 1871.

§ 139. občnega meščanskega zakonika daje starišem dolžnost „razvijati telesne in duševne zmožnosti svojih zakonskih otrok in utemeljevati njihovo prihodnjo blagovspešnost s poučevanjem v veri in koristnih znanostih. § 20. drž. šol. zakona iz leta 1869. določuje, da ne smejo stariši ali njihovi namestniki puščati svojih otrok ali varovancev brez pouka, ki je predpisan za javne ljudske šole. Liechtenstein-ov predlog pa pravi: „Niso pa dolžni pošiljati je v šolo, v kateri se vzgoja in pouk ne ujemata z nauki njih vere“. Ako ta določba obvelja, potem ne moremo govoriti več o splošnej dolžnosti šolskega obiskovanja. Premisliti pa je, da je pri nas še premalo vkoreninjeno prepričanje, da vsak človek živo potrebuje dan danes toliko občne omike, kakor mu je podaje ljudska šola. Osobito je pa to prepričanje še malo prešinilo niže sloje našega naroda. Kako zoperno je posilno šolsko obiskovanje še tu pa tam neukemu ljudstvu, posebno starejšemu! Ali ne daja pa ta določba Liechtenstein-ovega predloga prav takim ljudem — osobito ako se z nevednostjo družijo še zlobnost — v roke najhujše orožje zoper učitelja!? Tak neveden in zloben oče, ki rabi otroka za delo doma, in kateri je zaradi neopravičenih, po učitelji predloženih zamud pozvan na odgovor, izkušal se bode pač maščevati nad učiteljem in pomagati si iz zadrege stikaje po različnih izmišljotinah, opiraje se na gorenjo določbo, da „se vzgoja in pouk učiteljev ne vjemata z nauki njegove vere“. S tem samemu sebi morda nič ne pomôre; učitelju pa nakoplje na glavo disciplinarno preiskavo, in to po § 54. šolske novele. In tako si bode ubogi učitelj lahko v svesti, da se z vsakratnim predlaganjem neopravičenih zamud obogati za jedno ali več disciplinarnih preiskav. Pa pustimo posledice teh preiskav za učitelja na stran in premislimo le koliko nerednosti nastane zastran one določbe v hoji v šolo! Načeloma nimamo mi učitelji nič zoper njo, a vidi se nam škodljiva, ker je presplošna in za naše še premalo omikano ljudstvo neprimerna. — In dalje, ako je oče druge vere, nego šola istega kraja, ali je sploh brez vere, ali naj bodo njegovi (in tacih očetov) otroci brez vsega pouka? Po Liechtenstein-ovem predlogu ga vsaj nihče ne more siliti, da bi jim skrbel za primeren pouk doma. Ali more pa država kaj takega dovoliti!?

Največa nevarnost pa žuga in preti nam Slovenceem ob meji iz člena II, ki „pridržiže deželnemu zakonodavstvu vsa zakonita določila a) gledé vstanovljenja, ohranjenja, vravnjanja vodstva in nadzorstva javnih ljudskih šol in učiteljskih izobraževališč, kakor tudi vredba njih interkonfesionalnih razmer; b) gledé vravnjanja pravnih razmer učiteljskega osebja“ itd. — Ako primerjam ta člen s prejšnjimi določbami, vidijo se mi gg. Liechtenstein-ovci jako podobni pogorelemu a zavarovanemu gospodarju, ki reši y naglici le denar in svoje vrednostne papirje, prepustivši vse drugo požrešnemu plamenu. Ta gospodar je ravnal gotovo pametno, tako tudi predlagatelj Liechtenstein-ovega predloga — ali sè svojega stališča. Mi Slovenci pa stojimo na drugih tleh. Njim je vera v nevarnosti, a nam narodnost. Oni rešijo vero, a našo narodnost pusté v ognju. Naše ljudstvo je sedaj verno, kakor je bilo za časa „stare“ šole; ali naj si pa želimo za našo narodnost istih časov nazaj? Kdó bi mogel to želeti in bi se smel še Slovence zvatii!? In vendar bi se vtegnili zastran Liechtenstein-ovcev ti žalostni časi še vrniti. Oni bi izvestno zaradi tega le jedne solze ne prelili: naša narodnost jim je deveta briga. Dokazali so to ekletantno v novejšem času v dež. zboru Štajerskem. Lehko si torej mislimo, kako veselo se morajo v pest smejati vidéč toliko „slepih miši“ mej Slovenci posebno na Kranjskem. Tudi mej učiteljstvom?! — V graškem, celovškem, poreškem in tržaškem deželnem zboru preži na nas ogromna večina naših ljutih sovražnikov. Tem nas milostno prepušča g. Liechtenstein v II. členu svojega šolskega zakona. Ko nas požró, pridete na vrsto Vi, gospóda na Kranjskem! — G. Liechtenstein-u je ostal v peresu jeden § in ta naj slóve: „V ljudskeji šoli je povsod učni jezik le materinski jezik učencev.“ Brez tega § je Liechtenstein-ov šolski zakon za nas Slovence ničla, in kdor

ga na katerikoli način podpira, koplje jamo našej narodnosti. Mi slovenski učitelji pa pričakujemo od naših državnih poslancev, da bodo glasovali le za tak šolski zakon, ki bo pravičen **našej veri, našej narodnosti in našemu učiteljskemu stanu.** Narodni učitelj.

Od štajersko-hrvaške meje. Ni baš dolgo, kar je „pedagogiško-književni Sbor“ razposlal poziv „Pučkim (ljudskim) učiteljem a hrvatskim, srbskim i slovenskim“, vabeč jih k pristopu. Dozvoljeno nam bodi navesti nekaj mest iz omenjenega poziva:

Izvestja vseh naših književnih društev koncem minulega leta kaže, da so jim članovi ponarasi; le samo pri našem učiteljskem društvu „pedagoško-književnog Sbor“ se je znatno zmanjšalo število podpirajočih članov. Res je sicer, da je primeroma narastlo število vtemeljnih članov; nu ta narastek vendar nikakor ni nadomestil primanklaj podpirajočih članov. To je zares jako nepovoljna prikazen v življenju tega društva, a tudi vsega našega učiteljstva, ker se s tem kaže zanemarjenje naših najsvetejših interesov. Velimo najsvetejših zato, ker je obče znano, da se dandanes vrednost človeka ne meri samo po bogastvu nego tudi po znanju; da se oni stanovi največ spoštujó, kateri zraven imetja tudi največ duševnega kapitala v sebi shranjuje; a ravno to je glavna naloga pedagoškega Sbor, da v učiteljskem stanu množi duševni kapital, kateri je prvi in najglavnejši pogoj boljšemu društvenemu in materijelnemu položaju. Neovrgljiva je tedaj resnica, da se z zanemarjenjem pedagoško-književnega Sbor, zanemarija napredek in boljša bodočnost našega stanu. — Nato se vabijo šole k pristopu.

Po Hrvaškem je namreč navada, da pojedine šole pristopijo k porečenemu društvu kot vtemeljni člani, plačajoče 25 gld. za vselej. Podpirajoči člani, učitelji in sploh prijatelji šolstva, plačajo le 1 gld. vsako leto.

Omeniti nam je še óni del poziva, kjer se hrvaško društvo obrača do slovenskega učiteljstva. Glasi se nastopno:

„Tudi Vas, slovenski brati in sodrugi, pozivamo s tem, da nam pomagate razvijati našo pedagogijsko literaturo, s katero se tudi Vi lahko okoristite, ker naš jezik ni od Vašega takó različen, da ga ne bi razumeli mogli. A da Vam to razumevanje tem bolj olajšamo, bode „Sbor“ vsem svojim slovenskim članom sé svojimi knjigami poslal „Rječnik hrvatsko-slovenski“, katerega je „Matica Hrvaska“ lansko leto izdala za svoje slovenske člane. Nam je treba, da v svojih kulturnih težnjah (ciljih) jeden drugega podpiramo. To zahteva korist Vaša in naša; a Vi ste to potrebo vže tudi sami uvideli, ter ste nas pri razpečevanju sreček za naš učiteljski dom baš bratinski podpirali. Zato se zanašamo in nadéjamo, da se ne bodete oglušili temu našemu pozivu.“

Uvažujé gori povedano, smemo pač upati, da pristopi slovensko učiteljstvo mnogobrojno k „Sboru“, in to tem bolj, ker dobé člani za boren goldinar zares po tri krasne knjige na leto. Slovenski učitelji, podpirajmo naše hrvaške tovariše, oni bodo izvestno podpirali tudi nas pri naših težnjah. Osebito nam maloštevilnim Slovincem bode v veliko korist, ako se naslanjamo ob mnogobrojnejši in naprednejši bratski narod hrvaški.

Kdor dodá letnini še 50 kr., dobil bo 1. zv. „Emila“, katerega je „Sbor“ lani izdal ter ga misli letos nadaljevati. Člani se bodo nabirali le do konca meseca aprila. Denar pošlje se društvenemu blagajniku g. A. Irgoliću, ravnatelju mestne ljudske šole v Zagrebu. Pojedine osebe postanejo vtemeljitelji, ako vplačajo 15 gld. na enkrat ali po 5 gld. v treh polletnih obrokih.

„Rječnik hrvatsko-slovenski“ napisal je Slovence prof. dr. Musić ter obsega XX+66 stranij. V začetku knjižice je kratek načrt hrvatske slovnice primerjene s slovensko. Nato sledi slovar, ki tolmači hrvaške besede, katerih ali Slovenci ne razumejo, ali katera v hrvaščini kaj druga pomenijo kakor pri nas. Knjižica je vrlo dobro in praktično urejena, saj je pa tudi naš rojak dr.

Musić korenit poznavalec obeh jezikov. — Dal Bog, da „rječnik hrvatsko-slovenski“ pripomore k boljšemu spoznavanju bratskih si narodov. Boril.

Iz Središča. (Konec.) Iz tega poročila je razvidno, da je društvo v minulem letu še precej vrlo in vspešno izvrševalo svojo nalogo. Imelo je razun glavnega zborovanja, ki je bilo v dan 13. januarija m. leta še pet mesečnih skupščin in sicer dne 3. marea v Ormožu, 16. junija v Središču, 7. julija v Velikej nedelji, 4. avgusta in 1. decembra zopet v Ormožu. Predavanja pri posameznih sejah bila so sledeča: g. Košar „O popačenosti naše šolske mladine“; g. Ant. Kosi „Učna slika iz prirodoznanstva“, praktično z učenci višje stopnje; g. Fran Rakuša „Pričetni pouk v naravoznanstvu“ in „O novem prof. Lavtarjevem računskem stroju“; g. Strenkl „Katere izkušnje so se vsled dovoljenih polajšav v šolskem obiskovanju napravile in kak vpliv imajo taiste na pravno-moralno in kulturno življenje“; g. Unger „O preložbi popoldanskega pouka na predpoldanske ure“. — Društvo je imelo v pretečenem letu 19 pravih in 3 častne ude. Zborovanj vdeleževalo se je povprečno 14 udov. Poročilo denarničarja, g. Pečarja nam celo na tanko pokaže stanje društvene blagajnice, katero smemo, navzlic nerednemu vplačevanju nekaterih udov, vendar vgodno imenovati. Imeli smo namreč nekaj nad 14 goldinarjev pribitka. V pregledovalce računov bili so voljeni: gg. Kosi (sen.), Marin in Strenkl. Ker je med tem čas vže jako potekel, se predavanje g. Rakuša „Drobtinice za zgodovino slov. petja“ preloži na jedno prih. sej, ter preide k 6. točki dnevnega reda „Volitev novega odbora“. Izid volitve bil je sledeči: G. Janko Košar, predsednik, g. Ant. Eberl (jun.), tajnik, g. J. Jurša, denarničar in gospodje Ant. Eberl (sen.), Ant. Kosi (jun.), ter S. Strenkl, odborniki. Po končanej volitvi čestita prejšnji predsednik, gosp. Rakuša novoizvoljenemu kakor tudi društvu, katero bode zanaprej imelo na čelu zopet moža, ki je pred njim vžó skozi pet let društvo nevstrašeno vodil ter vedno krepko zastopal načela, koja ono zasleduje.

Gospod Košar se zahvaljuje za skazano mu zaupanje, prosč ob jednom navzoče, da bi z združenimi močmi skrbeli za to, da bo delovanje Ormoškega učit. društva vedno živahno in da bode tudi nja veljava od dné do dné rastla. — Anton Kosi vabi na to navzoče ude, da bi kolikor toliko podpirali gosp. dr. Štrekelja, docenta slov. filologije na univerzi Dunajskej, ki se je lotil zeló težavnega dela, da kritično vredi in izdá slovensko národno blago — s tem, da vsak v svojem kraju deluje, nabira po svojih močeh národne pesmi, pripevke, pravljice, vganke in druge slične umotvore prostega národa našega. Učitelj, med prostim ljudstvom živeč, v tem obziru res lahko mnogo, mnogo stori in tako pomaga spraviti na svitlo delo, ki ne bode delalo časti samo g. dr. Štrekelju, temveč celemu slov. národu. Kosi priporoča nadalje gosp. Janeza Koprivnika knjižico „Gluhomutec in nja obraževanje“ ter g. Kocbekove „Pregovore, prilike in reke“. Ti dve knjigi res zaslužite, da bi nobena njih v privatnej knjižnici učitelja manjkati ne smela. A nekaj nam pri Kocbekovih „Pregovorih“ vendar-le ne dopada in to je njih cena, katera se nam zdi mnogo previsoka. Sicer pa Kocbek-ovim „zakladam narodne modrosti“ iz srca želimo, da se razširijo zopet med narod, iz katerega so vzeti. — Gosp. Košar spregovori konečno par besedie v slovo g. Pečarja, ki o velikej noči odide od nas, ter se preseli na novo mesto k sv. Marjeti blizu Rimskih toplie. A. K.

Iz Ruš. Pogosto beremo zlasti po nemških časopisih o ustanovi in delovanju šolarskih kuhinj. Da so te naprave šoli neizmerno koristne, ni mi treba posebej še povdarjati. Pri nas imamo letos že tretjo zimo šolarsko kuhinjo in vsak dan dobiva do 60 ubogih od šole oddaljenih otrok o poldne gorke jedi. Da je pa bilo to mogoče, potrebni so bili šolski dobrotniki, ki so v to svrho darovali radovoljne doneske. Z veseljem poročam, da se je takih pri nas našlo precejšnje število. Skoraj vsi udje krajnega šolskega sveta, vsa ruška inteligencija, velika večina premožnejših kmetov, ja celo nekateri dobrotniki iz Maribora

darovali so zadovoljno in z veseljem doneske ter s tem omogočili ustanovitev in vspešno delovanje tega dobrodelnega zavoda. Kak vpljiv je imela šolarska kuhinja na šolo, hočem dokazati samo s tem, da je bilo pri nas po zimi tudi o najnevgodnejših dnevih šolsko obiskovanje dobro in redno. Najoddalnejši otroci so vkljub slabemu vremenu, nepregazenim potom in hudemu mrazu skoraj brez izjeme vsak dan dohajali v šolo. Pa ne samo na obiskovanje šole je šolarska kuhinja dobrodelno vpljivala, ampak povišala je učencem tudi veselje in ljubezen do šole in pomagala jim vcepiti v srce tolikrat pogrešano hvaležnost. Slišal sem na lastna ušesa od starišev, pa tudi od otrok, kadar so mislili, da niso opazovani, da se nekateri učenci kar nič ne veselijo četrta kot prostega dneva ter bi raje šli v šolo, kakor pa doma ostali.

Mnogo je revnih ljudi povsod, ki jih beda in pomanjkanje tlačí, tudi pri nas takih ni najmanjše. Otroci gredo zjutraj slabo oblečeni, na pol bosi ni mnogokrat s praznim želodecem v šolo, še skorjice kruha nimajo reveži večkrat, da bi glad potolažili. In če jo tudi včasih imajo, ali je to zadostna hrana rastočemu otroku v hudi zimi? Kako takemu otroku o poldne tekne gorka goveja juha, kako se po njej pokrepča in poživi, je lahko umevno. Kameno srce bi moral imeti človek, ki bi se mu pri pogledu obedujočih vbogih otrok ne storilo milo pri srcu in mu ne zaigrala solza v očeh.

Znano nam je vsem, da se brez truda nič ne doseže. Kakor v drugih, tako tudi v tem slučaju ostane ves trud le učitelju, brez plačila in priznanja. Naj lepše plačilo učitelju zato pa mu je samosvest, da je dobri reči kaj pripomogel, da je kaj storil za blagor in prospeh šole in naklonil si ljubezen in hvaležnost mladine. Ali ni to lepo plačilo? — c.

Kranjsko, sredi marcija. — Učiteljstvo na Kranjskom se je deloma jelo gibati. Tovariši prostranega Logaškega šolskega okraja osnovali so si svoje društvo in tudi v Postojnskem okraju — kakor to vemo iz zanesljivega vira — nameravajo tamošnji sódrugi ustanoviti si lastno društvo. To je vrlo in prav! Upamo, da bodo kolege ostalih okrajev Kranjskih posnemali zavedne sobrate svoje v Logaškem in Postojnskem okraju!

Za Liechtenstein-ov predlog se na Kranjskem silno ter vsestransko agituje. Sedanja šola se ljudstvu opisuje vprav kot preklenšček izrodek in učiteljstvo se obrekuje na takó nezaslišan način, da se človeku kar studí, podati čestitim bralcem par vzgledov tega „krščansko-ljubeznjivega“ postopanja.

Zadnja št. „Pop.“ je moško izpovedala svoje mnenje zastran Liechtenstein-ovega postavnega predloga. Vsak zaveden učitelj se mora zlagati s to izjavo.

Učitelji slovenski, stojte moško na braniku svojih pravic! V prvi vrsti gre Vam soditi o šoli. Vi ste vzgojeni za šolsko opravilo! Čeravno nimate „akademične“ omike, vendar-le ste **strokovnjaško** izobraženi, — in to velja! Ne dajte se grditi in obrekovati! Kdor svoj stan ne zagovarja, kdor se zanj ne bori, — on ne zasluži, da ga smatramo za sotrudnika svojega.

Proč z obzirnostjo! Neosnovano se nas napada, in zakaj? Ker smo storili več, nego je bila naša dolžnost.

Bodimo složni, **združimo se hitro**, združeni delajmo in združeni se bojujmo! Glace-rokovice z rok, pa nevstrašljivo na plan za čast svojo, za korist in dobro šole naše!

Brúno.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je občini sv. Krištofa pri Laškem trgu za zgradbo šole pri sv. Jederti 200 glđ.

[Potrjena postava.] Nj. Vel. presvitli cesar je načrtu postave, ki ga je sklenil dež. zbor štajerski v svojem slednjem zasedanju in po katerem se §. 15. štaj. dež. zakona z dne 17. maja 1877 o nameščanju in prestavljanju učit. osebja na ljudsk. in mešč. šolah (iz službenih o bzirov) predrugači, podelil Najvišjo sankcijo.

[Umrli] je 13. t. m. za plüčnem vnetju gosp. Janez Glinšek, učitelj v Dvornavi pri Ptuj. Ranjki bil je še le 42. let star. Bodi mu zemljica lahka!

[Novo učit. društvo] so si 1. dne t. m. osnovali učitelji logaškega okraja pod imenom: „Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega.“ V odbor so voljeni: G. V. Ribnikar, predsedn., g. Jak. Inglič, nam., g. Jan. Kerne, blagajn., gg. Jos. Benedek in Iv. Poženel, odbornika.

[Šolstvo na Dunaju.] Dunaj ima 84.000 šolsk. otrok, katere podučuje 1000 učiteljev, 500 učiteljic, 260 veroučiteljev, 150 učiteljev za telovadbo, 600 pom. učit. za telovadbo ter 40 učiteljev in 50 učiteljic za francovski jezik. Vsem učiteljem in učiteljicam skupaj se plačuje na leto 2.000.000 gl.

[Stritarjevih zbranih spisov] izšel je 38. snopič.

[Pesmarico za slovenske ljudske šole v treh delih] izda Gabrijel Majcen. Prva stopnja na podlagi Miklošičeve „Začetnice in prvega berila“, Praprotnikovega „Abecednika“, Razinger-Žumerjevega „Abecednika“ in „Prvega berila“ istih dveh sestavljateljev, torej vseh beril za prvo stopnjo, se dobi že o velikonočnih praznikih pri založniku Th. Kaltenbrunner-ju, bukvarju v Mariboru. Knjižica, ličnega formata in trpežno vezana, obseza 54 pesmi z napevi, katerim je pridjan tudi drugi glas, naj ga pojó učenci ali naj ga godé učitelj. Napevi so, kar priznajo strokovnjaki, ki so rokopis videli, lepi in se bodo gotovo naši mladini kmalu prikupili. Ker so pesmi zajete le iz navedenih beril, ni dvomiti, da vis. c. kr. ministerstvo to neobhodno nam potrebno učilo potrdi. En komad velja 15 kr., dvanajstim pridava se jeden povrh. Druga stopnja na podlagi „Drugega berila“ in razširjena z najlepšimi že potrjenimi in pevajočim učencem primernimi pesmami izide štirinajst dni pozneje po ravno isti ceni. Tretja stopnja vtegne iziti v jesen.

Vabilo. Celjsko učiteljsko društvo ima v torek, dne 3. aprila t. l. ob 11. uri dopoldne v celjski okoliški šoli svoje mesečno zborovanje. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo pregledovalcev računov. 4. Poročilo o stanju „zaveze“. 5. Črtice iz moje šolske prakse; gov. A. Brezovnik. 6. Prostovoljno predavanje. 7. Nasveti. — K obilni vdeležbi vabi vljudno

odbor.

Vabilo k zborovanju ptujskega učiteljskega društva dne 3. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne v okoliški šoli. Vspored. 1. Dopisi in zapisnik. 2. Predavanje gosp. Dr. Kleinsasser-ja o akutnih nalezljivih boleznih. 3. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi

odbor.

Vabilo. Šmarijsko-rogatsko uč. društvo zboruje letos drugokrat v četrtek dne 12. aprila o 11. uri v Šmarji s sledečim vsporédom: 1.) Zapisnik. 2.) Poročilo tajnikovo o delovanji društva v pretečenem letu. 3.) Dopisi. 4.) Polaganje računov. 5.) „O нравstvenej vzgoji“, predava g. E. Blenk. 6.) „O Lavtar-jevem računilu“, predava g. V Strmšek. 7.) Predlogi. K obilnej vdeležbi vabi

odbor.

Vabilo. Brežiško-Sevniško učiteljsko društvo zborovalo bode v torek dne 3. aprila t. l. dopoldne ob 1/2 11. uri na Bizeljskem s sledečim dnevnim redom: 1. Odobrenje zapisnikov zadnjih dveh zborovanj. 2. Naznanila. 3. One točke, ki niso bile pri zadnjem zborovanji na Vidmu rešene. (Glej štev. 23. „Popotnika“ od l. 1887.) Ob 1/2 10. uri ima odbor prosvetovanje, da se rešijo nekatere nujne administrativne zadeve. Prav obilne vdeležitve nadeja se

odbor.

[„Popravek spisu „Mlada Slovenija.“] Namesto „starca“ bere se naj „stasa“, namesto „pametne“ „pomestne“, namesto „Vprašajte“ „Opraščajte“. Druge pogreške naj blagovoli čitatelj popraviti sam.

Poslano.

Ptujsko učiteljsko društvo se je pri zborovanju, dne 9. februvarija z veliko večino proti Liechtenstein-ovemu predlogu izreklo, a ne, kakor se je po pomoti poročalo, da se mu ne zdi vreden, da bi za njega ali proti njemu delovalo. Zarad tega je tudi podpisani dotičnemu zapisniku pri zborovanju dne 1. marcija vgovarjal. Toliko v pojasnjenje!

France Žiber
predsednik ptujskega učit. društva.

Listnica.

Gosp. poročevalec savinjsk. uč. društva: Na anonimne dopise se ne moremo ozirati. Prosim Vas, imenujte se! — F. K. v Ž.: Zgodi se, kakor želite; toda do sedaj ni še bilo mogoče. Obljubljeno radostno pričakujemo. — A. P. v P. Hvala za poročilo. Gledé omenjenega: Kakor morete! — A. K. v S. Vašej želji smo vstregli z dopisnico. — J. M. v G.: Radostno vsprejeti! Iskren pozdrav! Vse drugo pismeno. — J. S. v T.: Da, ko bi p. n. naročniki točneje izpolnjevali svojo dolžnost in bi se naročnina le za nekaj zvišala, lahko bi „Pop.“ izhajal vsaj 3krat na mesec. Građiva mu ne primanjkuje. A tudi pri sedanjih naročnini bi lahko in radi večsi dodali vsaj kakšno prilogo. Toda, ker večina naročnikov kaj neredno izpolnjuje svoje dolžnosti, nam tudi to ni mogoče, kajti tiskovni troški so ogromni in težko se nam je vzdržati na površju. Vse je torej odvisno le od točnosti p. n. naročnikov, a ne od nas. Mi se truda ne bojimo, a gnotne škode se nam je izogibati! — Prijateljem in sotrudnikom svojim veselo Allelujo!

NATEČAJI.

Štv. 36.

Podučiteljski službi

na trirazrednici pri **Veliki nedelji** in na dvorazrednici na **Humu** (Kulmburg), IV. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem se **stalno** umeščate.

Prosilci, nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do **25. marcija 1888** pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okr. šolski svet Ormož, dne 12. februvarija 1888.

3-3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 424.

Učiteljska služba

na enorazrednici pri **sv. Doroteji na Dornavi**, IV. plačilnega razreda, in s prostim stanovanjem je izpraznjena.

Prosilci, nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje z dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veronauku vložijo do **30. aprila 1888**, pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ptuj, dne 18. marcija 1888.

1-3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 148.

Nadučiteljska služba

na dvorazrednici na **Humu** (Kulmburg), IV. plačilnega razreda, in s prostim stanovanjem, je izpraznjena.

Prosilci naj svoje prošnje z dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veronauku vložijo do **25. aprila 1888**, pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Ormož, dne 11. marcija 1888.

1-3

Predsednika: **Marek s. r.**

Štv. 178.

Učiteljsko mesto.

Na enorazredni ljudski šoli v **Sromljah** se umešča učiteljsko mesto z dohodki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okrajnega šolskega sveta vložijo do **20. aprila t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Sromljah**, pošta **Brežiče**.

Okr. šolski svet Brežice, dne 13. marcija 1888.

Predsednik: **Wagner s. r.**